

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Колонтаєвська С.В.,

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

викладач-стажист кафедри дошкільної освіти

096-828-21-25

skolontay@ukr.net

На сучасному етапі в наукових площинах психології сконцентровані проблеми, вирішення яких спрямоване на забезпечення розвитку в підростаючій особистості моральних цінностей як найсуттєвіших в аксіологічній сфері людини. Тому й необхідне адекватне науково-психологічне вирішення проблем, пов'язаних із формуванням моральних цінностей у дітей старшого дошкільного віку як споконвічної засади людського існування.

На необхідності формування уявлень про моральні цінності у дітей старшого дошкільного віку акцентується в державних нормативних документах, зокрема в Законах України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» в яких аргументовано доведено важливість моральних цінностей для становлення й формування особистості дошкільника. [4].

Провідним завданням дошкільної освіти є всебічний розвиток людини як особистості, як найвищої цінності суспільства; виховання високих моральних якостей майбутніх громадян, збагачення їхнього культурного потенціалу, що ґрунтується на культурно-історичних та моральних цінностях українського народу, його традиціях і духовності; оволодіння цінностями світової культури, загальнолюдськими надбаннями. [2 с.7].

Питання морального виховання в різних аспектах глибоко вивчали Т. Алексєєнко, Є. Арнаутова, О. Барабаш, А.Богущ, І. Бех, О. Вишневський, І. Гребенніков, О. Докукіна, О. Кононко, О. Косарева, В. Котило, В.Кузь, С. Ладивір, Т. Маркова, Т. Науменко, В. Павленчик, В. Постовий, Т. Поніманська, М. Стельмахович, В. Сухомлинський та зарубіжних дослідників А. Адлера, Т. Гордона, Р. Дрейкурса, Я. Хамяляйнен та інших науковців.

Дошкільне дитинство є початковим періодом становлення особистості, коли формуються основи характеру, ставлення до навколишнього світу, засвоюються моральні цінності.

Моральне виховання – це цілеспрямований процес формування у підростаючого покоління високої свідомості, моральних почуттів і поведінки відповідно до ідеалів і принципів моралі. Саме в ході морального виховання формуються такі моральні цінності як доброчесність, добросовісність, щирість, працьовитість, пошана до старших, чуйність, співчуття, доброта, радість за інших.

Тому головні завдання роботи з морального виховання дітей старшого дошкільного віку такі:

1. Навчальні завдання: ознайомлювати з основними моральними цінностями на основі зразків української культури, поняттями чеснот, добра і зла, правилами етики спілкування та стосунків між людьми; сприяти формуванню у дошкільників психологічної готовності до навчання в школі, до подолання адаптаційних труднощів, засвоєння навичок організації здорової моральної атмосфери в дитячому колективі, сім'ї, серед близького оточення; вчити дітей аналізувати свої дії, вчинки, мотиви та співвідносити їх із загальнолюдськими цінностями; сприяти розумінню того, яке велике значення має дотримання моральних правил; проводити освітньо-виховні бесіди для підвищення дитячої готовності до вирішення різних життєвих ситуацій, в які може потрапити дитина; вчити розрізняти позитивні й негативні вчинки, давати їм оцінку.

2. Виховні завдання: допомагати дітям пізнавати та сприймати моральні цінності й застосовувати їх у своїй поведінці; виховувати моральні риси – любов до людей, Батьківщини, пошану до батьків і старших, працьовитість, здатність долати труднощі, схильність безкорисливо чинити добро; виховувати у дітей стійку потребу в постійному регулюванні своєї поведінки за свідомо засвоєними моральними нормами; запобігати виникненню негативних емоцій.

3. Розвивальні завдання: розвивати емоційно-вольову та когнітивну сфери дітей задля найкращого відображення їхніх думок; підтримувати дітей в самовдосконаленні через розвиток їх моральних цінностей; заохочувати дітей до

роботи над собою; розвивати емпатію та бажання бути потрібним людям, вміння радіти з успіхів інших, співчувати невдачам; розвивати моральну свідомість, уміння осмислювати моральні цінності українського народу.

Методи морального виховання — способи завдань морального виховання і вікових особливостей дітей педагогічної взаємодії, за допомогою яких здійснюється формування особистості відповідно до мети і завдань вікових особливостей дітей.

Формування уявлень про моральні цінності в дітей старшого дошкільного віку реалізується через систему методів: формування моральної поведінки, що спрямована на вироблення досвіду поведінки згідно з моральними нормами і правилами (практичне залучення дитини до виконання конкретних правил поведінки, привчати дітей дотримуватися режиму сну, харчування, активної діяльності, правил спілкування і колективного співжиття, вчити вітатися, ввічливо просити про послугу, дякувати, бережно ставитися до іграшок); формування моральної свідомості, що має на меті засвоєння моральних уявлень і моральних понять (роз'яснення значення моральних норм і правил поведінки, аналіз вчинків дітей і дорослих, колективне обговорення етичних проблем); методи стимулювання моральних почуттів і мотивів поведінки, що передбачає спрямування дитини на дотримання моральних норм (застереження від їх порушень приклад інших, педагогічна та колективна оцінка поведінки, вчинків дитини, схвалення та заохочення моральних вчинків, осуд недостойних вчинків дитини).

Кожна конкретна педагогічна ситуація передбачає відповідний вибір методів впливу на особистість дитини, ефективність яких залежить від комплексного їх використання.

Натомість основним джерелом морального виховання і становлення гармонійної особистості дитини є її сім'я. Допоміжним механізмом для реалізації морального виховання дошкільників є заклади дошкільної освіти, роллю яких є корекція помилок виховання дитини в сім'ї [3].

Отже, цілеспрямований процес залучення дитини до моральних цінностей людства і конкретного суспільства починається у ранньому дитинстві і є одним з

найважливіших завдань виховання, головним стрижнем всебічного розвитку особистості. Визначальною у ньому є роль дорослого як «соціального провідника», зразка для наслідування, організатора соціального досвіду дитини.

Тільки щоденна систематична, послідовна і планомірна робота з проблем формування моральних цінностей у дітей, створення умов, за яких вони мають можливість закріплювати знайомі морально-етичні правила та засвоювати нові якості, забезпечить досягнення високих результатів у роботі з формування моральних цінностей дітей старшого дошкільного віку.

Список літератури:

1. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Ш. А. Амонашвили. — Минск : Университет, 1990. — 500 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція), - 2012р

3. Клименко В. В. Психічний розвиток дитини: родинне виховання: Метод. посіб. / В. В. Клименко. — К. : Навч. посіб., 1994. — 81 с.

4. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі» / Л.В. Лохвицька. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 128 с.